

**UCHWAŁA NR XLVIII/482/2022
RADY MIASTA RADZIONKÓW**

z dnia 24 listopada 2022 r.

w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Wspierania Rodziny w gminie Radzionków na lata 2023-2025”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj.: Dz.U. z 2022r., poz. 559 z późn.zm.) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj.: Dz.U. z 2022r. poz. 447 z późn. zm.), po przeprowadzeniu konsultacji w trybie uchwały nr LVI/473/2010 Rady Miasta Radzionków z dnia 30 września 2010 roku w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultowania z radą działalności pożytku publicznego lub organizacjami i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji (Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 240, poz. 3611),

**Rada Miasta Radzionków
uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się „Gminny Program Wspierania Rodziny w gminie Radzionków na lata 2023-2025” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Radzionków.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie od dnia 1 stycznia 2023 roku.

Przewodniczący Rady

mgr inż. Stefan Hajda

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE RADZIONKÓW NA LATA 2023-2025

Opracował Zespół OPS w składzie:

*Jakub Janiak
Iwona Grysko
Beata Śmiałek
Sabina Bogus*

Radzionków, 2022 r.

Spis treści:

1. Wprowadzenie	s. 4
2. Podstawy prawne Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025	s. 5
3. Zakres Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025	s. 5
4. Diagnoza środowiska lokalnego	s. 6
4.1. Demografia	s. 6
4.2. Bezrobocie	s. 7
4.3. Pomoc społeczna	s. 10
4.4. Asystent rodziny	s. 15
4.5. Piecza zastępcza	s. 17
4.6. Zespół interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	s. 19
4.7. Karta Dużej Rodziny	s. 22
4.8. Inne formy wspierania rodziny w latach 2020 – 2021	s. 23
4.9. Opieka nad małym dzieckiem	s. 27
4.10. Placówki oświatowe	s. 28
4.11. Poradnictwo specjalistyczne	s. 30
5. Analiza SWOT	s. 31
6. Adresaci programu	s. 32
7. Zasoby i partnerzy realizacji programu	s. 33
8. Cele programu	s. 34
9. Monitoring i ewaluacja programu	s. 36
10. Źródła finansowania	s. 37
11. Zakończenie	s. 37
12. Spis tabel	s. 38
13. Spis wykresów	s. 38

1. Wprowadzenie

Rodzina jest podstawową komórką życia społecznego jak również naturalnym środowiskiem rozwoju człowieka, na której opiera się całe społeczeństwo. W rodzinie realizowane są określone normy, które pozwalają budować prawidłowe relacje społeczne.

Rodzina funkcjonująca zdrowo daje poczucie bezpieczeństwa jej członkom, wzmacnia ich rozwój osobisty i jako pierwsze, i podstawowe środowisko wychowawcze bezpośrednio oddziałuje na osobowość dziecka, przekazując mu swój system wartości, tradycje, poglądy, a co za tym idzie ukierunkowuje na całe życie. Rodzina ma ogromne znaczenie dla życia i prawidłowego rozwoju dziecka, które jest całkowicie uzależnione od świata dorosłych.

Budowanie dobrych relacji i więzi rodzinnych ma wpływ na ochronę dzieci i młodzieży przed podejmowaniem ryzykownych zachowań. W przypadku wystąpienia jakiegokolwiek dysfunkcyjności rodziny państwo ma obowiązek zapewnić dziecku specjalną ochronę i pomoc w przezwyciężaniu zaistniałej sytuacji.

Gminny Program Wspierania Rodziny w gminie Radzionków na lata 2023-2025 jest kontynuacją programu wspierania rodziny realizowanego w Radzionkowie w latach 2020-2022. Program ten wskazuje działania ukierunkowane na wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze jak również działania profilaktyczne i prorodzinne, których celem jest zapobieganie marginalizacji oraz społecznemu wykluczeniu. Ideą w tworzeniu niniejszego programu jest przekonanie o niezastąpionej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka, którą należy promować i wzmacniać, zwłaszcza wobec wyzwań współczesnego świata. Jeżeli w rodzinach pojawiające się problemy przewyższają możliwość ich rozwiązania we własnym zakresie, przy wykorzystaniu własnych środków oraz zasobów, pojawia się konieczność wsparcia z zewnątrz. Należy wtedy dołożyć wszelkich starań, by takie rodziny uzyskały profesjonalną pomoc tak, aby w przyszłości same mogły funkcjonować bez konieczności wsparcia różnych instytucji.

W/w program został opracowany w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz.U. z 2022r., poz. 447 z późn.zm.). Zgodnie z art. 176 pkt. 1 do zadań własnych gminy należy między innymi opracowanie 3 letnich programów wspierania rodziny, których głównym założeniem jest stworzenie spójnego systemu wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienia pomocy w opiece i wychowywaniu dzieci. Obowiązek ten realizowany jest przy wzajemnej współpracy i współdziałaniu odpowiednich służb społecznych, organizacji pozarządowych, kościołów oraz związków wyznaniowych.

2. Podstawy prawne Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025.

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz.U. z 2022 r., poz. 447 z późn. zm.),
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r., poz. 2268 z późn. zm.),
3. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r., poz. 1119 z późn. zm.),
4. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.),
5. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tekst jedn.: Dz.U. z 2022 r., poz. 615 z późn. zm.),
6. Ustawa z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tekst jedn.: Dz.U. z 2022 r., poz. 1205),
7. Ustawa z dnia 11 lutego o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (tekst jedn.: Dz.U z 2022 r. poz. 1577),
8. Ustawa z dnia 4 lutego 2011r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (tekst jedn.: Dz.U. z 2022 r., poz. 1324 z późn.zm.),
9. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r., poz. 1329),
10. Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r., poz. 1744),
11. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Radzionkowie na lata 2021-2030,
12. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w latach 2021-2025.

3. Zakres Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025.

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 dla gminy Radzionków jest kontynuacją programu wspierania rodziny, który realizowany był w latach 2020-2022. Jest to kontynuacja wybranych celów oraz zadań wskazanych do realizacji w programie 2020-2022, skierowana do rodzin zamieszkałych na terenie gminy Radzionków.

Celem programu będzie stworzenie działań profilaktycznych i osłonowych tak, aby zapobiegać marginalizacji i społecznemu wykluczeniu rodzin. Świadczenie wsparcia dla rodzin zagrożonych społecznym obniżeniem standardu życia ma dać poczucie bezpieczeństwa

i gwarancje wsparcia instytucjonalnego. Każdy potrzebujący powinien mieć zapewnione wsparcie i posiadać pewność, że może je otrzymać w instytucjach do tego celu powołanych. Program ten kładzie nacisk na potrzebę wspierania rodzin, które m.in. przeżywają trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz pomocy w przezwyciężaniu problemów opiekuńczo – wychowawczych, jak również ubóstwa bądź zagrożenia umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej oraz rodzin, którym zostały odebrane albo ograniczone prawa rodzicielskie.

Rodziny te wskazane są bezpośrednio w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która mówi, iż „dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiece nad dziećmi i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”.

4. Diagnoza środowiska lokalnego.

4.1. Demografia.

Radzionków położony jest w centralnej części województwa śląskiego, w powiecie tarnogórskim, w obszarze oddziaływania Konurbacji Górnośląskiej. Jest to gmina miejska, leżąca w powiecie tarnogórskim. Gmina Radzionków graniczy z gminami: Bytom, Tarnowskie Góry, Piekary Śląskie i Świerklaniec. Powierzchnia gminy Radzionków wynosi 13,26 km². Należy do jednych z najmniejszych gmin w regionie, a jego powierzchnia stanowi zaledwie 2,0% powierzchni powiatu tarnogórskiego.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2021 roku liczba mieszkańców Radzionkowa wynosiła 15.741 osób, z czego 51,64% stanowiły kobiety, a 48,36% mężczyźni.

Dokonując analizy struktury wieku ludności gminy wyróżnia się jej trzy podstawowe kategorie, istotne z punktu widzenia rynku pracy i zasobów siły roboczej:

- 1) ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. w wieku 0-18 lat
- 2) ludność w wieku produkcyjnym, w tym: kobiety 19-60 lat ; mężczyźni 19-65 lat
- 3) ludność w wieku poprodukcyjnym, w tym: kobiety powyżej 60 lat ; mężczyźni powyżej 65 lat.

Dane objęte analizą przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 1. Struktura ludności Radzionkowa w latach 2019 - 2021

	2019	2020	2021
LUDNOŚĆ W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM: 0-18 LAT			
Ogółem	2862	2893	2909
Kobiety	1399	1424	1440
Mężczyźni	1463	1469	1469
LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM: 19-60 LAT KOBIETY; 19-65 LAT MĘŻCZYŹNI			
Ogółem	9527	9357	9143
Kobiety	4473	4392	4289
Mężczyźni	5054	4965	4854
LUDNOŚĆ W WIEKU POPRODUKCYJNYM: KOBIETY POWYŻEJ 60 LAT; MĘŻCZYŹNI POWYŻEJ 65 LAT			
Ogółem	3587	3612	3689
Kobiety	2343	2364	2399
Mężczyźni	1244	1248	1290

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Urzędu Miasta Radzionków

Z powyższych danych wynika, że na przełomie lat 2019-2021, pomimo zwiększenia liczby osób do 18 roku życia, stale zmniejsza się liczba osób w wieku produkcyjnym, natomiast rośnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym, co jednoznacznie świadczy o starzeniu się mieszkańców Radzionkowa, a w konsekwencji pojawianiu się nowych, bardzo istotnych problemów. Na przestrzeni lat wyraźne tendencje spadkowe się utrzymują. Nie hamuje tego zjawiska atrakcyjność mieszkaniowa Radzionkowa - budowa nowych osiedli domów jednorodzinnych, mieszkań deweloperskich o wysokim standardzie, a także oddanie do użytku nowych mieszkań.

4.2. Bezrobocie.

Radzionków posiada potencjał podmiotów życia społecznego, które w optymalny sposób wykorzystują własne zasoby i możliwości materialne oraz personalne niezbędne do rozwiązywania pojawiających się problemów. Rozwiązywanie problemów jest wypadkową kompleksowych działań podejmowanych przez podmioty działające na różnych szczeblach samorządu, a nie koncentruje się wyłącznie na udzielaniu wsparcia materialnego mieszkańcom. Wielu przedsiębiorców prowadzi swoją działalność, funkcjonują i prężnie działają organizacje pozarządowe. Założone cele realizowane są konsekwentnie i rzetelnie,

a działania podejmowane przez różne instytucje przyczyniają się do poprawy warunków życia mieszkańców Radzionkowa, zmniejszania zjawiska wykluczenia społecznego oraz sprzyjają ograniczeniu zjawiska bezrobocia.

Osoby bezrobotne, według stanu na 31.12.2021r. na terenie powiatu tarnogórskiego to 3128 osób, w tym 1703 kobiety. Wśród mieszkańców Radzionkowa, na dzień 31.12.2021r. osób bezrobotnych było ogółem 331 osób, w tym 185 kobiet. Poniższa tabela przedstawia charakterystykę osób bezrobotnych z terenu Radzionkowa na przestrzeni ostatnich trzech lat.

Tabela nr 2. Charakterystyka osób bezrobotnych w Radzionkowie w latach 2019 - 2021

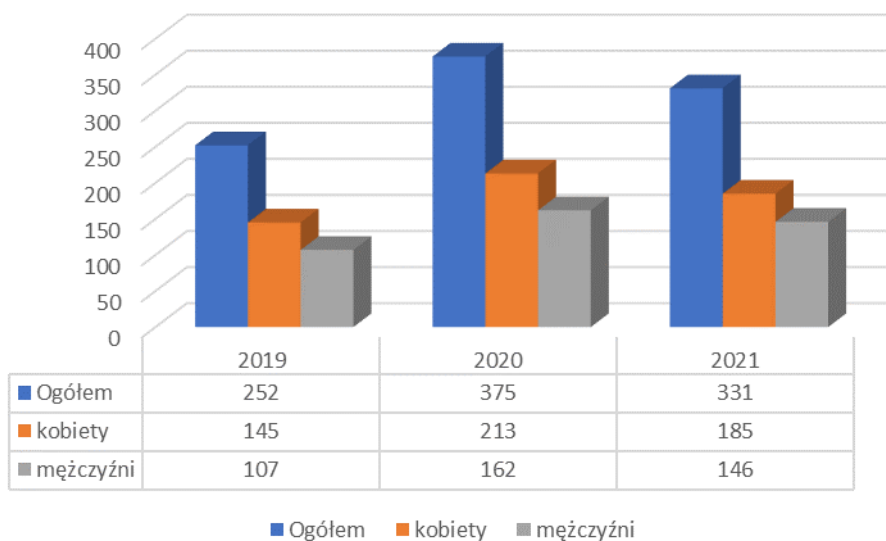
Stan na dzień:	31.12.2019r.		31.12.2020r.		31.12.2021r.	
	Ogółem	w tym kobiety	Ogółem	w tym kobiety	Ogółem	w tym kobiety
II. Liczba osób bezrobotnych ogółem z tego:	252	145	375	213	331	185
1. uprawnieni do zasiłku dla bezrobotnych	34	21	55	34	39	23
2. zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	5	2	4	2	3	2
3. bezrobotni bez kwalfikacji zawodowych	62	41	120	77	107	62
4. bezrobotni bez doświadczenia zawodowego	41	30	75	48	60	36
5. kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	X	36	X	46	X	38
6. osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy w tym:	203	115	303	184	262	153
a) bezrobotni do 30 roku życia	67	43	99	64	82	54
bezrobotni do 25 roku życia	32	16	57	34	40	23
b) bezrobotni długotrwale	129	77	173	104	190	114
c) bezrobotni powyżej 50 roku życia	67	20	103	53	74	33
d) bezrobotni korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej	2	1	1	0	0	0
e) bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	33	33	44	38	34	33
f) bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	1	1	0	0	0	0
g) bezrobotni niepełnosprawni	17	13	11	7	16	10
II. Liczba osób poszukujących pracy	3	1	13	5	20	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnowskich Górach

Z analizy danych wynika, że w stosunku do 2020 roku nastąpił spadek liczby osób bezrobotnych, wśród których na dzień 31.12.2021r. 57,40% stanowią osoby długotrwale bezrobotne, pozostające bez pracy kilka lub kilkanaście lat. Wśród ogólnej liczby osób zarejestrowanych w 2021 roku jedynie 11,78% bezrobotnych miało uprawnienie do zasiłku dla bezrobotnych. Obserwuje się na przełomie lat, że ponad połowę wszystkich osób zarejestrowanych stanowiły kobiety (wykres nr 1).

Wykres 1. Liczba osób bezrobotnych z Radzionkowa zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Tarnowskich Górach w latach 2019 – 2021 z podziałem według płci

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnowskich Górach

Stopa bezrobocia wyrażająca stosunek liczby bezrobotnych do liczby aktywnych zawodowo w 2021 roku w powiecie tarnogórskim była wyższa niż w województwie śląskim oraz w kraju. Dane szczegółowe w latach 2019-2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 3. Liczba osób bezrobotnych i osób aktywnych zawodowo w latach 2019 - 2021

Stan na dzień:	31.12.2019r.		31.12.2020r.		31.12.2021r.	
	Liczba osób bezrobotnych (w tys. os.)	Liczba osób aktywnych zawodowo (w tys. os.)	Liczba osób bezrobotnych (w tys. os.)	Liczba osób aktywnych zawodowo (w tys. os.)	Liczba osób bezrobotnych (w tys. os.)	Liczba osób aktywnych zawodowo (w tys. os.)
Powiat Tarnogórski	2,5	54,35	3,3	54,10	3,1	52,54
Województwo Śląskie	66,5	1 847,22	91,1	1 857,14	76,3	1 816,67
Kraj	866,4	16 661,54	1 46,4	16 877,42	895,2	16 557,78

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnowskich Górach

Na terenie Radzionkowa realizowano kilkanaście programów z udziałem środków z Unii Europejskiej, budżetu państwa i własnych zasobów, dzięki którym wiele osób bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym zdobyło nowy zawód i kompetencje, skorzystało z różnych form wsparcia – podejmując pracę w nowych miejscach u przedsiębiorców bądź samodzielnie zakładając działalność gospodarczą.

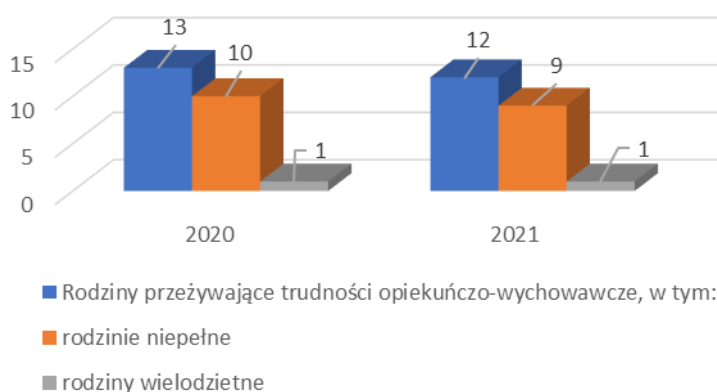
4.3. Pomoc społeczna.

Pomoc społeczna obejmuje w swych założeniach przyznawanie pomocy zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, według której „jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości”. Istotnym elementem wspierania rodziny jest udzielanie oraz zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji socjalno – bytowej.

Gmina Radzionków realizuje zadania o charakterze obligatoryjnym lub fakultatywnym. Na ich realizację środki pochodzą z budżetu państwa i przekazywane są w formie dotacji lub pochodzą z budżetu gminy Radzionków.

W 2020 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Radzionkowie objął pomocą społeczną ogółem 183 rodziny, a w 2021 roku 181 rodzin. Analiza danych w okresie 2020 – 2021 wskazuje na porównywalną liczbę rodzin i osób samotnie gospodarujących, którym udzielonego wsparcia finansowego i rzeczowego. Pomocy w postaci pracy socjalnej udzielono w latach 2020 - 2021 roku 350 rodzinom, w tym wyłącznie w postaci pracy socjalnej: w 2020 roku - 19 rodzinom, zaś w 2021 roku – 30 rodzinom. W ramach procedury „Niebieskie Karty” pomocą objęto: w 2020 roku – 55 rodzin , a w 2021 roku – 50 rodzin. Wśród ogólnej liczby rodzin objętych wsparciem tutejszego Ośrodka niewielki odsetek stanowią rodziny borykające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi. W 2020 roku było to 13,40% wszystkich rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, a w 2021 roku – 13,18%. Dane liczbowe przedstawia poniższy wykres.

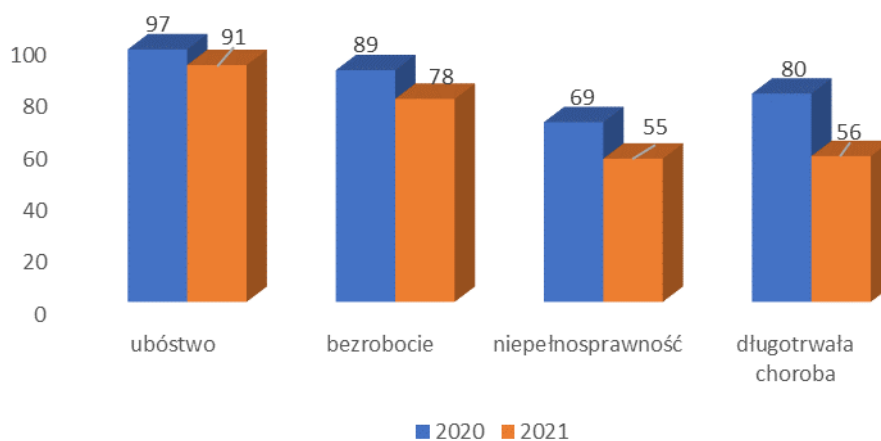
Wykres 2. Rodziny borykające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi w latach 2020 – 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Radzionkowie

Głównymi przesłankami do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w analizowanym okresie były: ubóstwo 97 rodzin (2020r.) i 91 rodzin (2021r.); bezrobocie: 89 rodzin (2020r.) i 78 rodzin (2021r.); niepełnosprawność: 69 rodzin (2020r.) i 55 rodzin (2021r.); długotrwała choroba: 80 rodzin (2020r.) i 56 rodzin (2021r.), co ilustruje poniższy wykres.

Wykres 3. Najczęstsze przyczyny ubiegania się o świadczenia z pomocy społecznej w latach 2020 – 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Radzionkowie

Inne przyczyny korzystania ze świadczeń pomocy społecznej, m.in. potrzeba ochrony macierzyństwa, alkoholizm, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego były równie istotne lecz występowały w mniejszym natężeniu.

Zapewniając pomoc rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji socjalno-bytowej Ośrodek Pomocy Społecznej w Radzionkowie przyznawał świadczenia pieniężne, m.in. w postaci zasiłków stałych, okresowych i celowych, jak również w postaci niepieniężnej, np. w postaci usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania.

Zasiłek stały

Ustawa o pomocy społecznej w art. 37 ust. 1 pkt 1 wskazuje osoby uprawnione do zasiłku stałego. Są to osoby pełnoletnie samotnie gospodarujące, niezdolne do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolne do pracy, jeżeli ich dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, określonego przez ustawodawcę. Osobą uprawnioną do otrzymywania zasiłku stałego może być również osoba pozostająca w rodzinie niezdolna do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolna do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie. Na mocy art. 9 ust.1 pkt 25 ustawy o powszechnym ubezpieczeniu

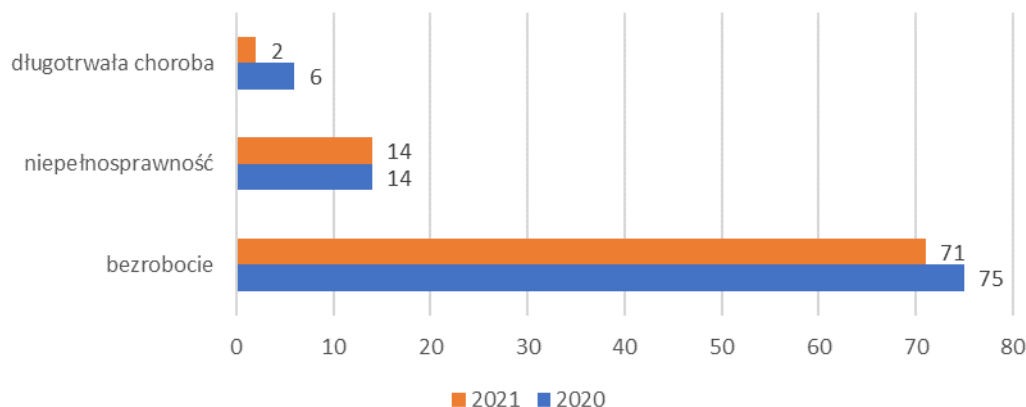
w Narodowym Funduszu Zdrowia obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego podlegają osoby pobierające zasiłek stały z pomocy społecznej nie podlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu. Obowiązek ten obejmuje okres od dnia przyznania zasiłku do dnia utraty prawa do zasiłku.

Porównując dane z lat 2020 i 2021 zauważalny jest niewielki wzrost liczby osób korzystających z tej formy pomocy. Zmiany liczby klientów uprawnionych do pobierania zasiłku stałego wynikają np. z braku uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego np. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (emerytury, renty). W 2020 roku zasiłki stałe wypłacono 35 osobom na łączną kwotę 156.658,00 zł, natomiast w 2021 roku było to 39 osób, którym wypłacono zasiłki stałe w łącznej kwocie 176.853,00 zł.

Zasiłek okresowy

W myśl art. 38 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na: długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie oraz możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. Jego wysokość stanowi różnicę między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej lub kryterium dochodowym rodziny a posiadany przez nią dochodem. Analiza rozdziału środków finansowych na świadczenia z pomocy społecznej wskazuje, że w zakresie pomocy finansowej najwięcej środków wydatkowanych jest właśnie na zasiłki okresowe. W 2020 roku wydatkowano kwotę 217.640,00 zł, które wypłacono 83 rodzinom, natomiast w 2021 roku pomoc w postaci zasiłku okresowego otrzymało 87 rodzin na łączną kwotę 210.060,00 zł.

Wykres 4. Powody przyznania zasiłku okresowego wg dysfunkcji w okresie 2020 – 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Radzionkowie

Zasiłek celowy

W celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej rodziny wypłacany jest zasiłek celowy. Ta forma pomocy może być przeznaczona na pokrycie części lub całości kosztów związanych z zakupem: żywności, leków, leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, wykonanie drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, pokrycie kosztów pogrzebu lub w formie biletów kredytowych itp. Zasiłek może być przyznany w formie pieniężnej lub rzeczowej.

W 2020 roku z tej formy skorzystały ogółem 144 rodziny, zaś w 2021 roku 118 rodzin. W 2020 roku wydatkowano kwotę 187.975,00 zł, w tym 111.700,00 zł – zasiłki celowe na zakup posiłku lub żywności. W 2021 roku wydatkowano odpowiednio kwoty: 112.660,00 zł i 106.860,00 zł.

Usługi opiekuńcze

Pomoc w formie usług opiekuńczych przysługuje osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności lub innej przyczyny wymagają pomocy osób drugih, a są jej pozbawione. Usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobom, które wymagają pomocy innych osób, a rodzina nie może takiej pomocy zapewnić.

Zakres świadczonych usług obejmował pomoc w zaspokojeniu codziennych potrzeb życiowych: m.in. dokonywanie zakupów, przygotowanie posiłku, karmienie, utrzymanie w czystości pomieszczeń użytkowanych przez klienta, drobne pranie ręczne, zamawianie wizyt lekarskich, realizacja recept, pomoc w utrzymaniu higieny osobistej (mycie, kąpiel, pomoc przy załatwianiu potrzeb fizjologicznych); załatwianie spraw urzędowych oraz zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w zakresie realizacji tego zadania wskazują, że nastąpił wzrost liczby osób korzystających z tej formy pomocy. W 2020 roku pomocą w formie usług opiekuńczych objęto 9 osób, natomiast w 2021 roku – 12 osób. Wśród osób korzystających z pomocy w postaci usług opiekuńczych to głównie seniorzy borykający się z niedogodnościami związanymi z objawami starości oraz licznymi chorobami.

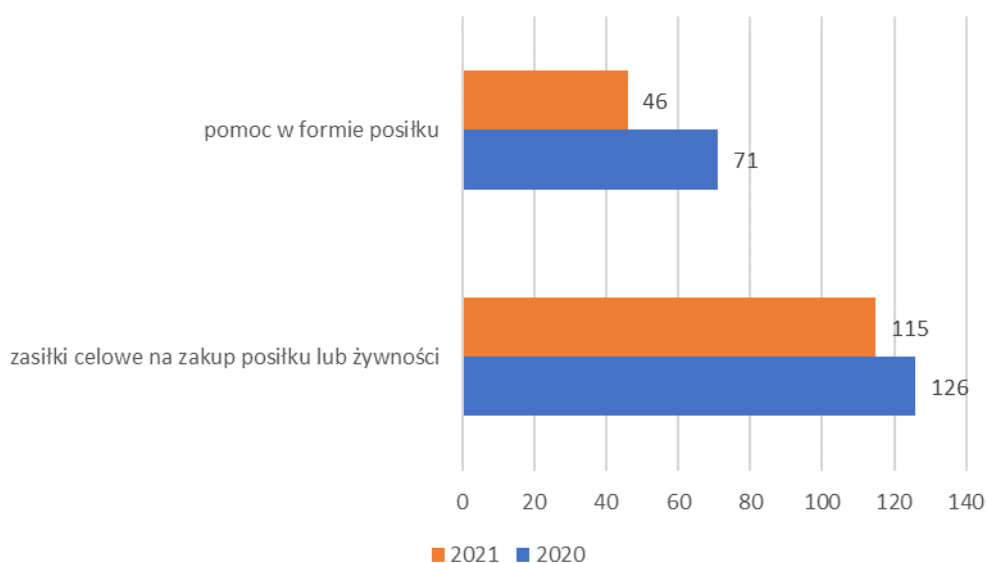
Tworząc warunki umożliwiające zaspokajanie podstawowych potrzeb wszystkich członków rodzin gmina Radzionków zapewnia posiłek dzieciom, uczniom i młodzieży oraz osobom dorosłym realizując:

Rządowy Program „Posiłek w szkole i w domu”

W latach 2020 – 2021 pomocy udzielano również na podstawie przepisów ustawy o pomocy społecznej w związku z przyjętą Uchwałą Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023. Rada Miasta Radzionków podjęła Uchwałę nr IV/42/2019 z dnia 24 stycznia 2019r. „w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do przyznania nieodpłatnie pomocy w zakresie dożywiania w formie świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności” oraz Uchwałę nr IV/43/2019 z dnia 24 stycznia 2019r. w sprawie określenia zasad zwrotu wydatków na świadczenia rzeczowe w formie posiłku lub świadczenia rzeczowe w postaci produktów żywnościowych dla osób objętych rządowym programem „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023.

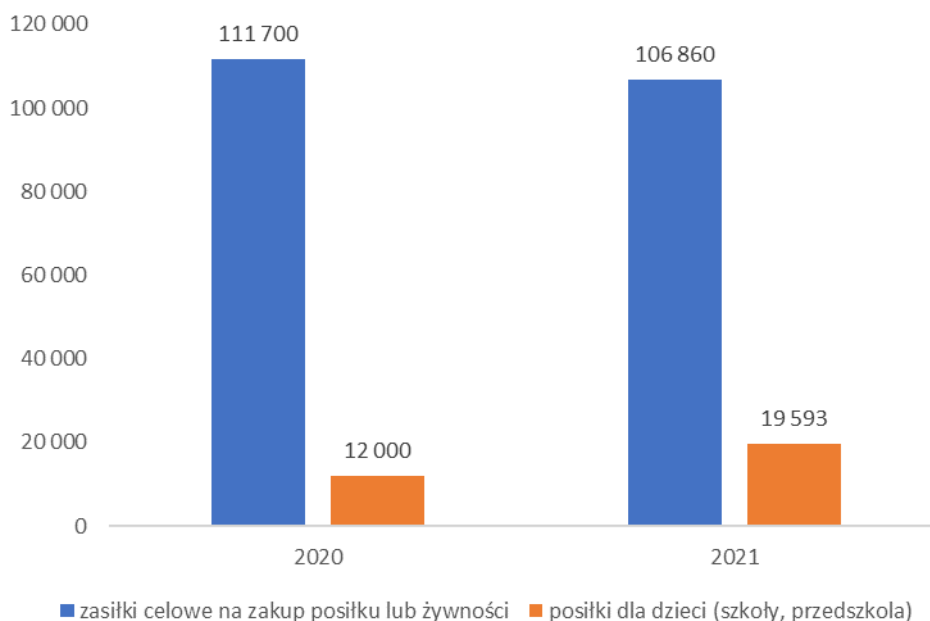
Adresatem programu były osoby i rodziny, w których oprócz dysfunkcji, dochód nie przekraczał 150% kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej tj.: dla osoby samotnie gospodarującej 1051,50 zł i dla rodziny 792,00 zł na osobę w rodzinie. Pomoc przyznawana była w dwóch formach: zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz pomocy w formie posiłku. Pomocą w postaci dożywiania objęte zostały dzieci do czasu rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej oraz dzieci do ukończenia szkoły ponadpodstawowej. Łącznie przedmiotowej pomocy udzielano w 7 placówkach oświatowych. Liczbę dzieci objętych dożywianiem oraz koszty programu ilustrują poniższe wykresy.

Wykres 5. Liczba dzieci i rodzin objętych programem „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2020 – 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Radzionkowie

Wykres 6. Koszty realizacji programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2020 – 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Radzionkowie

4.4. Asystent rodziny.

Asystent rodziny zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej to osoba, która przydzielana jest rodzinie, gdy ta napotyka trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Do jej zadań należy:

- 1) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
- 2) opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- 3) udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 4) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- 5) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- 6) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- 7) wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- 8) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- 9) udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;

- 10) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- 11) udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- 12) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- 13) prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- 14) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
- 15) dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku;
- 16) monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- 17) sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
- 18) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- 19) współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

Zadaniem asystenta rodziny jest więc pomoc rodzinie przy wdrażaniu prawidłowych postaw życiowych wszystkich jej członków. Współpraca z asystentem odbywa się za zgodą rodziny i przy aktywnym jej udziale lub zgodnie z postanowieniem sądu. Pierwszy kontakt asystenta z rodziną następuje w obecności pracownika socjalnego. Podczas spotkania asystent próbuje dowiedzieć się jak najwięcej o rodzinie, dzieciach, o występujących w rodzinie problemach oraz ich oczekiwaniach. Asystent wspólnie z rodziną określa sposób wyjścia z trudnej sytuacji życiowej. Ustala mocne strony rodziny oraz rodzaj i kolejność podejmowanych działań. Ostatecznie na zmianę i sukces pracuje sama rodzina. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę.

Głównym celem asystentury jest podniesienie poziomu umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, prowadzenia gospodarstwa domowego, radzenia z sytuacjami dnia codziennego rodziców lub opiekunów dzieci. Efektem powinno być odzyskanie przez osoby przyjmujące pomoc kontroli nad własnym życiem, która pozwoli im być samodzielnymi oraz tak wypełniać role rodzica, aby środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i rozwojowi dzieci. Efekt ten jest możliwy do osiągnięcia, przy współudziale rodziny na każdym etapie metodycznego działania: od oceny wstępnej, przez układanie planu pracy i jego realizację po

ocenę końcową, dostosowanie pracy do możliwości i kontekstu życia rodziny oraz poprzez małe kroki. Asystent pracując z rodzinami podejmuje wiele różnorodnych działań. Wśród nich możemy wyróżnić: pomoc w dotarciu do świadczących pomoc specjalistyczną w formie konsultacji, poradnictwa, mediacji lub terapii, utrzymywanie stałego kontaktu z klientem, towarzyszenie mu w codziennym funkcjonowaniu. Ponadto, udzielanie wsparcia w sytuacjach tego wymagających oraz interweniowania, gdy zagrożone jest życie lub zdrowie klienta lub jego rodziny.

Równocześnie asystent rodziny współpracuje z wieloma instytucjami zaangażowanymi w sprawy klientów, w tym z pracownikami socjalnymi, policją, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, placówkami oświatowymi czy sądami poprzez kuratorów zawodowych i społecznych. Tak więc pracę asystenta rodziny można podzielić na dwa obszary zadaniowe. Pierwszym jest bezpośredni kontakt z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w innym miejscu wskazanym przez klienta. Drugim natomiast jest szeroko zakrojona współpraca asystenta z osobami i instytucjami zaangażowanymi w sprawy rodziny.

Tabela 4. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w gminie Radzionków w latach 2020 – 2021 (narastająco od początku danego roku)

Rok	2020	2021
Liczba osób objętych wsparciem	14	23
Liczba dzieci w rodzinach	30	42

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Radzionkowie.

4.5. Piecza zastępcza

W sytuacjach gdy rodzina nie radzi sobie ze sprawowaniem funkcji opiekuńczo – wychowawczych wobec dzieci zostają one umieszczone w pieczy zastępczej. Rodzice zostają trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub prawa te zostają im ograniczone. Celem pieczy zastępczej jest zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych, zapewnienie dziecku przygotowania do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami. Piecza zastępcza ma przede wszystkim zapewnić pracę z rodziną, mającą na celu umożliwienie powrotu dziecka do

rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym.

Pieczą zastępczą jest sprawowana w formie rodzinnej oraz w formie instytucjonalnej. Formy rodzinnej pieczy zastępczej - rodzina zastępcza (spokrewniona, niezawodowa, zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna) oraz rodzinny dom dziecka. Formy instytucjonalnej pieczy zastępczej – placówka opiekuńczo-wychowawcza, regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna, interwencyjny ośrodek preadopcyjny.

Podstawą umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej jest orzeczenie sądu. W przypadku pilnej konieczności, na wniosek lub za zgodą rodziców dziecka, możliwe jest umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej na podstawie umowy zawartej między rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka, a starostą właściwym ze względu na miejsce zamieszkania tej rodziny lub miejsce prowadzenia rodzinnego domu dziecka. O zawartej umowie starosta zawiadamia niezwłocznie sąd. Bywa też tak, że dziecko jest w pieczy zastępczej na własną prośbę, na wniosek rodzica lub osoby trzeciej, a także w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie po interwencji pracownika socjalnego. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej powinno nastąpić po wyczerpaniu wszystkich form pomocy rodzicom dziecka, chyba, że dobro dziecka wymaga zapewnienia mu niezwłocznie pieczy zastępczej. Dziecko umieszcza się w pieczy zastępczej do czasu zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej.

Objęcie dziecka jedną z form pieczy zastępczej następuje na okres nie dłuższy niż do osiągnięcia pełnoletności. Osoba, która ją osiągnęła w okresie pieczy zastępczej, może przebywać w dotychczasowej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo placówce opiekuńczo-wychowawczej za zgodą, odpowiednio, rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka albo dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia, jeżeli się uczy.

Gmina zgodnie z art. 176 ust. 5 oraz art. 191 ust. 9 ustawy z dnia 09 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zobowiązana jest do ponoszenia częściowych wydatków z tytułu umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej. W przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej bądź instytucjonalnej pieczy zastępczej gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej współfinansuje pobyt tego dziecka w pieczy zastępczej w wysokości:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% w trzecim i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

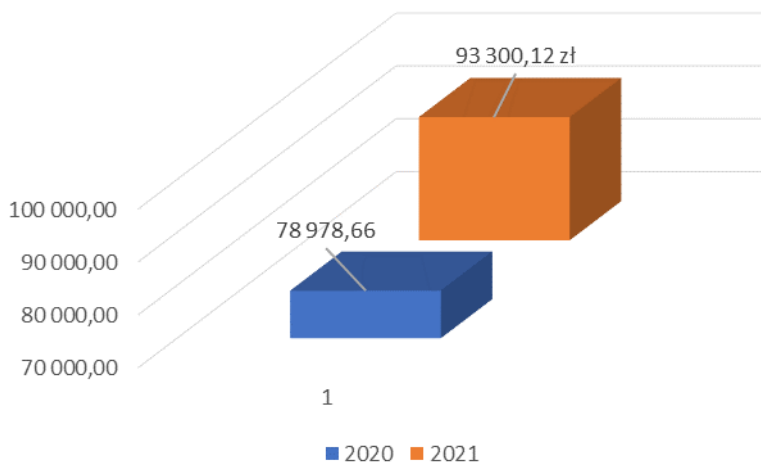
W 2021 roku Gmina Radzionków ponosiła 50% wydatków na opiekę i wychowanie 9 dzieci i 10% wydatków na opiekę i wychowanie 3 dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej spokrewnionej lub rodzinie zastępczej zawodowej. Natomiast odpłatność za pobyt 2 dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej to odpowiednio 30% i 50% średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce.

Tabela 5. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2020 – 2021

Rok	2020	2021
Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej	10	12
Liczba dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej	2	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Radzionkowie

Wykres 7. Odpłatność za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w latach 2020 – 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Radzionkowie

4.6. Zespół interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Działania wspierające wobec rodzin przeżywających trudności – rodzin dotkniętych przemocą bądź zagrożonym wystąpieniem przemocy podejmuje Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz powoływane przez niego grupy robocze, bezpośrednio pracujące z rodzinami.

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Radzionków funkcjonuje w oparciu o Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Został on powołany Uchwałą Nr VI/44/2011 Rady Miasta Radzionków z dnia 24 marca 2011 r. w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego w Radzionkowie oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania, którego członków powołano Zarządzeniem nr 199/2011 Burmistrza Miasta Radzionków z dnia 25 maja 2011 roku (tj.: Dz. Urz. Woj. Śl. z dnia 7 maja 2019r., poz. 3529).

Zespół Interdyscyplinarny tworzą przedstawiciele różnych jednostek, którzy współpracują ze sobą w sposób skoordynowany w celu skutecznego reagowania na informacje o przemocy w rodzinie. Są to przedstawiciele m.in. Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zakładu Placówek Oświatowych, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Służby Zdrowia, Sądu Rejonowego oraz organizacji pozarządowych.

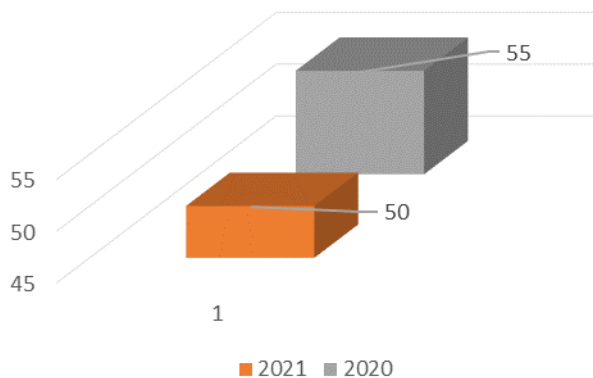
Realizowane działania określone zostały w *Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Radzionkowie na lata 2021-2025*. Do zadań Zespołu należy integrowanie i koordynowanie działań różnych podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zwłaszcza poprzez: diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym oraz inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc.

Jednocześnie grupy robocze opracowują i realizują plany pomocy przygotowywane indywidualnie zarówno z osobami dotkniętymi przemocą, jak również osobami podejrzanymi o stosowanie przemocy, monitorują sytuację rodzin, w których dochodzi do przemocy i rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy oraz prowadzą poradnictwo i interwencje w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Procedurę "Niebieskie Karty" wszczyną się w każdym przypadku, w którym zaistnieje podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie. Prowadzenie danego postępowania nie ma jednak określonych ram czasowych. Czas pracy z rodziną wynika z jej indywidualnych potrzeb - uzależniony jest od sytuacji całej rodziny i osoby doznającej przemocy, ustalonego indywidualnego planu pomocy oraz zapewnienia zaspokojenia niezbędnych potrzeb – przede wszystkim potrzeby bezpieczeństwa. Wobec powyższego w danym roku kalendarzowym

liczba prowadzonych spraw jest różna od ilości wszczętych i przekazanych do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego spraw. Poniższy wykres ilustruje ilość faktycznie prowadzonych postępowań w latach 2020 – 2021.

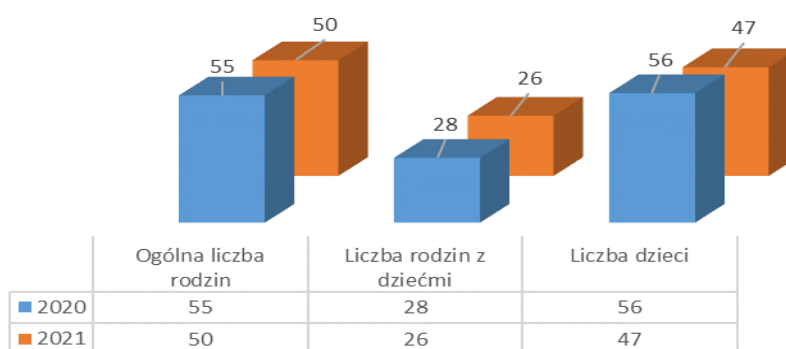
Wykres 8. Liczba prowadzonych postępowań w ramach procedury „Niebieskie Karty” w latach 2020 – 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Radzionków

Wsparciem w ramach procedury „Niebieskie Karty” objęte są nie tylko rodziny posiadające w swej strukturze wyłącznie osoby dorosłe, ale również rodziny z niepełnoletnimi dziećmi. Liczbę rodzin z dziećmi w ogólnej liczbie prowadzonych spraw w ramach analizowanej procedury, w latach 2020 – 2021 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 9. Liczba rodzin z dziećmi objęta procedurą ”Niebieskie Karty” w latach 2020 – 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Radzionków

Analiza danych gromadzonych przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dotyczących prowadzonych postępowań w ramach procedury "Niebieskie Karty" pozwala na formułowanie hipotezy, że czynnikiem mającym zasadniczy wpływ na występowanie przemocy w rodzinie, różnych zachowań agresywnych, aktów znęcania się nad członkami rodziny jest problem alkoholowy. Członkowie grupy roboczej podejmując współpracę z osobami doświadczającymi przemocy, próbują te osoby zmotywować, by podjęły konkretne działania, by zaczęły żyć swoim życiem, a nie życiem osoby uzależnionej, często bowiem osobom tym towarzyszy bezradność wobec problemu alkoholowego bliskiej im osoby. Opierając się na analizie danych statystycznych stwierdza się również jednoznacznie, że przemoc może dotyczyć wszystkich niezależnie od pozycji na rynku pracy, sytuacji finansowej rodziny, wykształcenia czy miejsca zamieszkania.

4.7. Karta Dużej Rodziny.

Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny określa zasady przyznawania członkom rodziny wielodzietnej Karty Dużej Rodziny. Prawo do posiadania Karty przysługuje członkowi rodziny wielodzietnej, przez którą rozumie się rodzinę, w której rodzic (rodzice) lub małżonek rodzica mają lub mieli na utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci, bez względu na ich wiek. Karta Dużej Rodziny przyznawana jest każdemu członkowi rodziny, także rodzinom zastępczym i rodzinnym domom dziecka, którzy spełniają warunki określone w/w ustawie.

Za członków rodziny wielodzietnej uznaje się rodzica (rodziców) oraz jego małżonka mających na utrzymaniu co najmniej troje dzieci w wieku do ukończenia 18 roku życia, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub szkole wyższej do 25 roku życia. Natomiast bez ograniczeń wiekowych wydaje się Karty dzieciom legitymującym się umiarkowanym lub znacznym stopniem niepełnosprawności. Osobom niepełnosprawnym Karta wydawana jest na czas obowiązywania orzeczenia o niepełnosprawności. Rodzicom oraz małżonkowi rodzica Karta wydawana jest na czas nieokreślony. Karta Dużej Rodziny przyznawana jest na wniosek rodziny wielodzietnej. Wniosek o wydanie Karty może złożyć każdy pełnoletni jej członek. Karta jest przyznawana niezależnie od dochodu w rodzinie.

Na podstawie Karty członkowie rodzin wielodzietnych mogą skorzystać z wprowadzonych uprawnień (zniżek na przejazdy kolejowe, niższe opłaty paszportowe, możliwość tańszego korzystania z oferty instytucji kultury, ośrodków rekreacyjnych, zniżki na zakup ubrań, obuwia, kosmetyków, książek czy paliwa oraz innych dóbr i usług) na poziomie ogólnokrajowym oferowanych przez instytucje i podmioty gospodarcze. Członek

rodziny wielodzietnej we wniosku o przyznanie Karty wskazuje, że wniosek dotyczy karty tradycyjnej lub karty elektronicznej. Możliwość wnioskowania o Kartę Dużej Rodziny w formie elektronicznej, wyświetlanej przy pomocy dedykowanej aplikacji na urządzenia mobilne (smartfony, tablety) weszła w życie od 1 stycznia 2018r.

Od 1 stycznia 2019 r. weszły inne zmiany dotyczące Karty Dużej Rodziny. W związku z nowelizacją powołanej ustawy, od 2019 roku Karta Dużej Rodziny przysługuje również rodzicom, którzy mają lub w przeszłości mieli na utrzymaniu co najmniej troje dzieci – bez względu na ich wiek w chwili składania wniosku. W związku z powyższym znacząco wzrosła liczba osób składających wnioski o przyznanie Karty Dużej Rodziny.

W okresie od stycznia do grudnia 2021r. złożono 65 wniosków o wydanie Karty Dużej Rodziny, w tym: 181 zamówionych kart w formie tradycyjnej oraz 169 zamówionych kart w formie elektronicznej.

4.8. Inne formy wspierania rodziny w latach 2020-2021.

Uzupełnieniem polityki socjalnej gminy są świadczenia rodzinne, świadczenia wychowawcze oraz fundusz alimentacyjny, które finansowane są w całości z budżetu państwa.

System świadczeń rodzinnych jest to system pozaubezpieczeniowy oparty o zasadę zaopatrzeniową. Zadaniem świadczeń rodzinnych jest zapewnienie odpowiednich warunków bytowych jak również zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych.

Świadczenia rodzinne, fundusz alimentacyjny oraz świadczenia wychowawcze są udzielane na roczne okresy zasiłkowe. Przy świadczeniach uzależnionych od kryterium dochodowego, brane pod uwagę są dochody osiągnięte w roku poprzedzającym okres zasiłkowy, jednak z uwzględnieniem dochodu uzyskanego lub utraconego po roku bazowym.

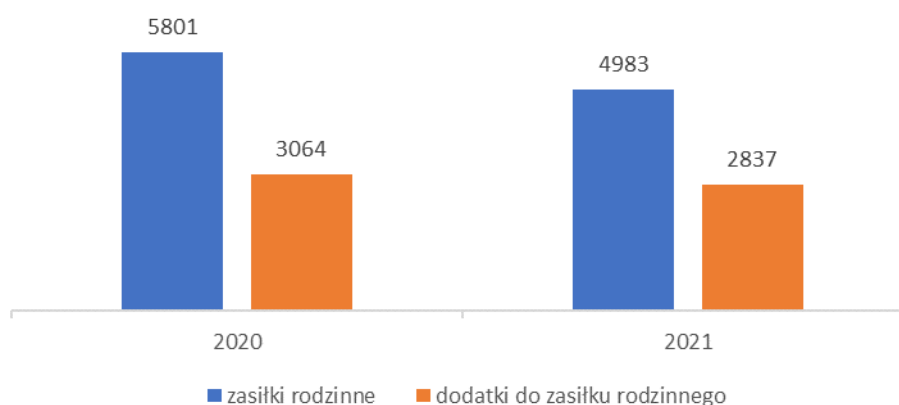
Świadczenia rodzinne - przyznawane są na wniosek uprawnionych osób na podstawie obowiązującej od 1 maja 2004 roku ustawy o świadczeniach rodzinnych, która była wielokrotnie nowelizowana i zmieniana. Wnioski składa się w urzędzie gminy lub miasta ze względu na miejsce zamieszkania osób uprawnionych.

Świadczeniami rodzinnymi są:

- a) zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego - celem tego zasiłku jest częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka,
- b) jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka - celem tzw. „becikowego” jest udzielanie wsparcia rodzinom, które zdecydowały się na posiadanie potomstwa,

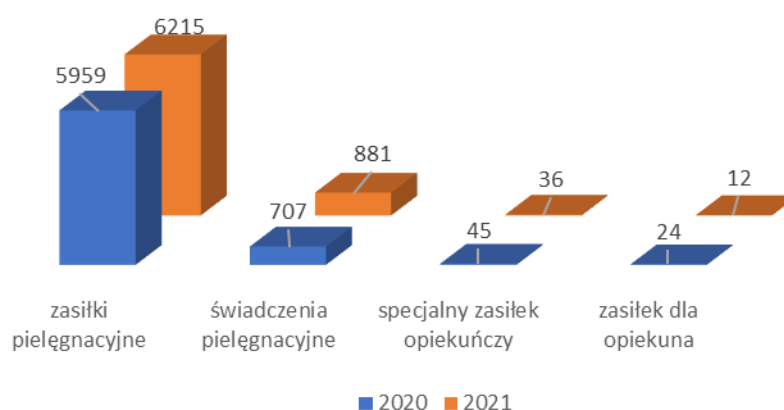
- c) zapomoga wypłacana przez gminy, na podstawie art. 22a ustawy, który stanowi, że rada gminy może w drodze uchwały przyznać dodatkowe świadczenie,
- d) świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne - wiążą się one z zwiększonymi wydatkami, które powstały w związku z niepełnosprawnością osoby w rodzinie bądź ze względu na podeszły wiek,
- e) świadczenia rodzicielskie - celem tego świadczenia jest zwiększenie pomocy finansowej w związku z urodzeniem dziecka, przyjęciem go na wychowanie bądź objęciem go pieczęcią zastępczą dla tych rodziców, którzy nie mają prawa do zasiłku macierzyńskiego tj. osobom zatrudnionym na podstawie umów cywilnoprawnych, studentom oraz osobom bezrobotnym.

Wykres 10. Liczba wypłaconych świadczeń zasiłku rodzinnego z dodatkami w latach 2020 – 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Radzionkowie

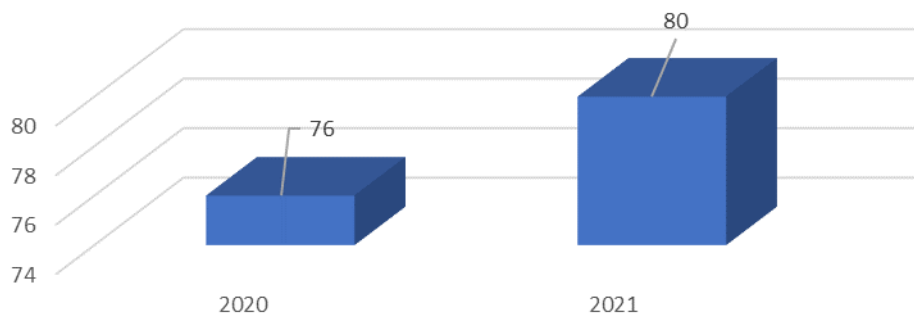
Wykres 11. Liczba wypłaconych świadczeń opiekuńczych w latach 2020 – 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Radzionkowie

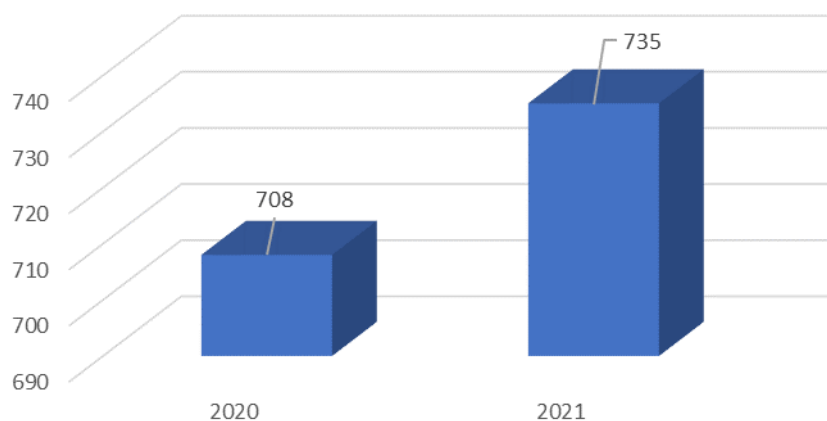
Wykres 12. Liczba wypłaconych świadczeń jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka w latach 2020 – 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Radzionkowie

Fundusz alimentacyjny - przyznawany jest na wniosek osób uprawnionych na podstawie obowiązującej od 7 września 2007 roku ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Wnioski składa się w urzędzie gminy lub miasta ze względu na miejsce zamieszkania osób uprawnionych. Celem tego świadczenia jest dostarczanie środków utrzymania osobom, które nie są w stanie samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb, a w szczególności dzieciom.

Wykres 13. Liczba wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego w latach 2020-2021

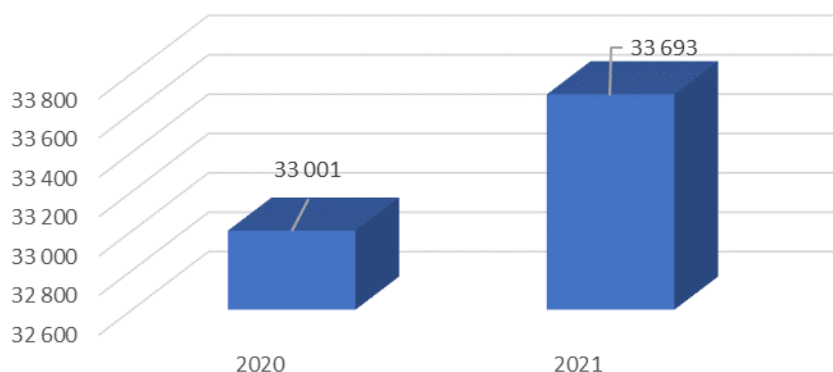

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Radzionkowie

Świadczenia wychowawcze - przyznawane na wniosek osób uprawnionych na podstawie obowiązującej ustawy z dnia 11 lutego 2016 roku o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci. Wnioski składa się w urzędzie gminy lub miasta ze względu na miejsce zamieszkania osób uprawnionych.

Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojenie jego potrzeb życiowych.

Wykres 14. Liczba wypłaconych świadczeń wychowawczych w latach 2020-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Radzionkowie

Świadczenie Dobry Start - zostało wprowadzone Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 roku. Świadczenie wynosi 300 złotych jednorazowego wsparcia dla uczniów rozpoczynających rok szkolny niezależnie od wysokości osiąganego dochodu. W 2020 roku wypłacono 1 832 świadczenie. Od 2021 roku świadczenie wypłacane jest przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Za życiem - ustawa ta została wprowadzona dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Celem ustawy jest uregulowanie w sposób kompleksowy wsparcia dla kobiet w ciąży i rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych, a także dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.

Tabela 6. Świadczenia rodzinne, fundusz alimentacyjny, świadczenia wychowawcze

Lp.	Rodzaj świadczenia	Liczba wypłaconych świadczeń w 2020 roku	Liczba wypłaconych świadczeń w 2021 roku
1.	Zasiłek rodzinny	5 801	4 983
2.	Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu urodzenia dziecka	40	33
3.	Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	254	197
4.	Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka	302	250
5.	Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka	417	458

	niepełnosprawnego		
6.	Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	667	636
7.	Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	558	485
8.	Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	826	778
9.	Zasiłki pielęgnacyjne	5 959	6 215
10.	Świadczenia pielęgnacyjne	707	881
11.	Świadczenia rodzicielskie	291	276
12.	Specjalny zasiłek opiekuńczy	45	36
13.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	76	80
14.	Zasiłek dla opiekuna	24	12
15.	Świadczenia wychowawcze 500 +	33 001	33 693
16.	Fundusz alimentacyjny	708	735
17.	Dobry Start	1 832	x
18.	Za życiem	2	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Radzionkowie

4.9. Opieka nad małym dzieckiem.

Kwestia dziecka w polityce społecznej traktowana jest w sposób szczególny. Działalność na rzecz dzieci skupia się przede wszystkim na ochronie ich praw oraz wyrównaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu między innymi do oświaty, wypoczynku oraz ochrony w obliczu różnych zagrożeń życiowych.

Na terenie gminy Radzionków funkcjonuje niepubliczny żłobek „Radosne Słoneczko”, który posiada aktualnie 48 miejsc w pełni wykorzystanych. Żłobek jest placówką opiekuńczo-wychowawczą zapewniającą opiekę i wychowanie dzieci w wieku od 12 miesiąca życia do 3 lat. Żłobek nie przyjmuje dzieci niepełnosprawnych, ponieważ nie jest dostosowany do potrzeb dzieci niepełnosprawnych lub wymagających szczególnej opieki.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Radzionkowie w imieniu Burmistrza Miasta zgodnie z Uchwałą Nr XLVII/400/2018 Rady Miasta Radzionków z dnia 22 marca 2018 roku czuwa

oraz nadzoruje działalność żłobka tj. przeprowadza kontrolę w zakresie prawidłowości realizacji zadań, a w szczególności:

- sprawdzenie warunków świadczonej opieki,
- sprawdzenie zgodności liczby dzieci przypadających na jednego opiekuna w żłobku,
- sprawdzenie wieku dzieci objętych opieką żłobka.

4.10. Placówki oświatowe.

Na terenie miasta funkcjonują 3 przedszkola publiczne wraz z oddziałami przedszkolnymi przy szkołach, dysponujące 549 miejscami. Przedszkola posiadają bogatą bazę środków dydaktycznych oraz sprzęt audiowizualny wykorzystywany w codziennej pracy opiekuńczo – wychowawczo - dydaktycznej. Wszystkie metody pracy z dziećmi uwzględniają podstawową formę ich aktywności tj. zabawę. Ogólną liczbę dzieci uczęszczających do przedszkoli przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli w latach 2019 – 2022

Rok szkolny / liczba dzieci	2019/2020	2020/2021	2021/2022
Przedszkole nr 2	206	205	260
Przedszkole nr 3	143	145	148
Przedszkole nr 4	138	135	145

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przedszkoli gminy Radzionków

Edukacja szkolna dzieci i młodzieży na terenie gminy Radzionków odbywa się w 3 szkołach podstawowych. Szkoły wyposażają swych uczniów w wiedzę nie tylko w ramach zajęć edukacyjnych, lecz również podczas zajęć organizowanych w ramach kół pozalekcyjnych, umożliwiających rozwój zainteresowań dzieci i młodzieży. Szkoły zapewniają pomoc pedagogiczną i psychologiczną, organizują opiekę nad uczniami niepełnosprawnymi, uczęszczającymi do szkoły, kierują do zespołów dydaktyczno-wyrównawczych. W zależności od potrzeb prowadzą zajęcia logopedyczne, zajęcia dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz zajęcia korekcyjno - kompensacyjne. Równocześnie prowadzą zajęcia rozwijające różnorodne uzdolnienia, kompetencje i rozwój społeczny oraz kulturalny uczniów, zgodnie z programem profilaktyczno-wychowawczym. Angażują uczniów m.in. w akcje sportowe będące odpowiedzią na zagrożenia cywilizacyjne (otyłość, narkomania, bulimia).

Realizują cele wychowawcze na wszystkich organizowanych przez szkoły zajęciach przez nauczycieli, wychowawców, bibliotekarzy, wychowawców świetlic czy pracowników niepedagogicznych, w ścisłej współpracy z rodzicami.

Na terenie gminy Radzionków funkcjonuje również Liceum Ogólnokształcące, Zespół Szkół Techniczno–Ekonomicznych oraz Zespół Szkół Specjalnych.

Tabela 8. Liczba uczniów w placówkach szkolnych na terenie Radzionkowa w latach 2019 – 2022

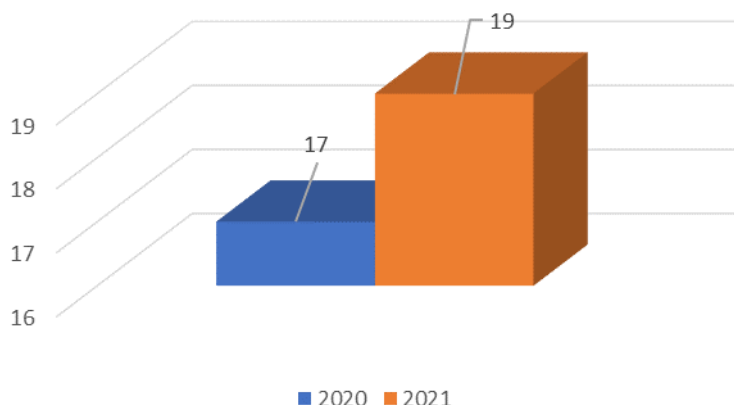
Rok szkolny	2019/2020	2020/2021	2021/2022
Szkoła Podstawowa nr 1	472	479	473
Szkoła Podstawowa nr 2	435	440	468
Szkoła Podstawowa nr 4	293	294	315
Liceum Ogólnokształcące	184	193	211
Zespół Szkół Techniczno-Ekonomicznych	273	258	304
Zespół Szkół Specjalnych	118	102	91

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych szkół gminy Radzionków

Szkoły w swych strukturach dysponują świetlicami szkolnymi, które stanowią zaplecze dydaktyczne, indywidualne do pracy z uczniami oraz do prowadzenia zajęć dodatkowych dla uczniów potrzebujących wsparcia edukacyjnego. Prowadzą one również działania opiekuńczo-wychowawcze wpisane w wychowawcze programy szkolne.

W strukturach Szkoły Podstawowej nr 4 w Radzionkowie dodatkowo funkcjonuje Świetlica środowiskowa „Oaza”, która przeznaczona jest dla uczniów od 6 lat do ukończenia 15 roku życia, z zaburzeniami zachowania, wychowujących się w warunkach niekorzystnych dla ich rozwoju lub dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym. Celem Świetlicy jest w szczególności: udzielenie pomocy w wyrównywaniu szans dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych zamieszkałych na terenie gminy, zapewnienie opieki wychowawczej, łagodzenie niedostatków wychowawczych w rodzinie, tworzenie warunków do nauki własnej i pomocy w nauce, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień dzieci, eliminowanie zaburzeń zachowania oraz prowadzenie profilaktycznej działalności edukacyjnej w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii. Równocześnie zapewnia ona organizację czasu wolnego, zabawę oraz rozwój zainteresowań.

Wykres 15. Liczba dzieci korzystających z zajęć w Świetlicy środowiskowej „Oaza” w latach 2020-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Świetlicy środowiskowej „Oaza” w Radzionkowie

Obszar zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży gminy Radzionków wypełnia swą działalnością przede wszystkim Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, w skład którego wchodzi: hala sportowa, boisko piłkarskie, kąpielisko otwarte, boiska do siatkówki, korty tenisowe, boisko do bule oraz Centrum Kultury „Karolinka” oferujące wiele atrakcji, w tym m.in. zajęcia stałe: warsztaty wokalne, zajęcia rytmiczne, naukę gry na instrumentach, spotkania umuzykalniające - ruchowe przeznaczone dla maluchów, warsztaty plastyczne i wiele innych. Prężnie działa Miejska Biblioteka Publiczna propagująca wśród dzieci, młodzieży oraz dorosłych nie tylko czytelnictwo, ale także spotkania autorskie z ciekawymi ludźmi, wystawy, zajęcia plastyczne, konkursy.

4.11. Poradnictwo specjalistyczne.

Gmina Radzionków zapewnia również pomoc w postaci specjalistycznego poradnictwa. Punkt nieodpłatnej pomocy prawnej dla mieszkańców miasta działa trzy razy w tygodniu w Centrum Kultury „Karolinka” w Radzionkowie w ramach porozumienia pomiędzy Powiatem Tarnogórskim a Gminą Radzionków. W Urzędzie Miasta Radzionków udzielane są również bezpłatne porady prawne w zakresie przemocy domowej i uzależnień. W ramach prac Punktu Konsultacyjno – Informacyjnego funkcjonującego przy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych udzielane jest poradnictwo specjalistyczne – psychologiczne, w zakresie uzależnień oraz poradnictwo poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu alternatywnych wobec stosowania przemocy metod i kompetencji w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

Tabela 9. Liczba udzielonych porad w ramach Punktu Konsultacyjno– Informacyjnego w latach 2020 – 2021

Porady / rok	2020	2021
W sprawach uzależnienia	44	108
W sprawach współuzależnienia	24	29
W zakresie przemocy	42	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Punktu Konsultacyjno – Informacyjnego przy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radzionkowie.

Równocześnie, pracownicy socjalni prowadzili poradnictwo socjalne oraz szeroko rozumianą pracę socjalną, udzielali środowiskowej pomocy interwencyjnej oraz rozpowszechniali informacje o dostępnych formach pomocy psychologicznej dla dzieci i młodzieży, świadczonej m.in. w Powiatowej Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Tarnowskich Górach, pomocy prawnej, medycznej - dostępnej w placówkach opieki zdrowotnej czy socjalnej, zabezpieczanej przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Radzionkowie.

5. Analiza SWOT.

Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych metod diagnozy, stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny, ułatwia identyfikację problemów. Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Polega ona na określeniu czynników wpływających na rozwój działalności w podziale na: czynniki: zewnętrzne i wewnętrzne oraz czynniki sprzyjające rozwojowi (pozytywne) i niesprzyjające rozwojowi (negatywne). Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **sily** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - wdrażanie przedsięwzięć mających na celu wsparcie rodzin, - realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny, - realizacja gminnych programów w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii oraz przemocy w rodzinie, - poradnictwo specjalistyczne (certyfikowany specjalista terapii uzależnień, radca prawny). - prowadzenie programów opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci i młodzieży, - kompetencje w pozyskiwaniu środków finansowych na zadania integracji społecznej (środki UE, środki ministerialne), - realizacja programów unijnych w obszarze integracji społecznej - profesjonalizacja kadry pracowniczej instytucji działających na rzecz rodzin. 	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczająca oferta wspierająca dla rodziców z małymi dziećmi i dziećmi z zaburzeniami emocjonalnymi, - brak lokalnego ośrodka wsparcia dla osób przeżywających kryzys, dotkniętych przemocą w rodzinie, brak schronienia w sytuacjach interwencyjnych, - zmniejszająca się liczba mieszkańców i starzenie się społeczeństwa, - przeciążenie pracowników socjalnych liczbą zadań, - brak na terenie Gminy kadry specjalistycznej (psychiatrów, psychologów dziecięcych, terapeutów).
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - budowanie partnerstwa wewnątrz gminy i poza nią, - poprawienie przepływu informacji pomiędzy poszczególnymi instytucjami gminy, - wprowadzenie programów osłonowych i projektów profilaktycznych, - pojawienie się tendencji społecznej do zdrowego stylu życia, - możliwość wnioskowania o dodatkowe źródła finansowania prowadzonych działań, - wzrost świadomości i zaangażowania lokalnej społeczności w działania na rzecz dziecka i rodzin - rozwój ekonomii społecznej jako kolejnego narzędzia do pracy z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym (np. pomost do wejścia tych osób na otwarty rynek pracy). 	<ul style="list-style-type: none"> - bierna postawa osób nisko wykształconych i bezrobotnych, - postawa roszczeniowa klientów Ośrodka Pomocy Społecznej w Radzionkowie, - starzenie się społeczeństwa generujące zwiększone zapotrzebowanie na rozwój usług opiekuńczych i pomocy instytucjonalnej w postaci zapewnienia opieki w Domach Pomocy Społecznej, - marginalizacja obszaru integracji społecznej i niski prestiż zawodowy kadr - niewystarczający poziom nakładów na pomoc społeczną.

6. Adresaci programu.

Gminny Program Wspierania Rodziny adresowany jest do rodzin zamieszkałych na terenie gminy Radzionków, zwłaszcza rodzin dysfunkcyjnych oraz doświadczających problemów opiekuńczo-wychowawczych z problemem ubóstwa. Rodzin, które na skutek różnych sytuacji życiowych, znalazły się w sytuacjach wymagających udzielania pomocy przez państwo oraz instytucje, prowadzące działania na rzecz wspierania rodziny.

Program ten kierowany jest w szczególności:

- dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi i chorymi przewlekle,
- dla rodzin wielodzietnych,
- dla rodzin dotkniętych uzależnieniami i przemocą,
- dla rodzin niepełnych,
- rodzin z osobami starszymi, zależnymi wymagającymi pomocy osoby drugiej.

Program przewiduje pracę z rodziną oraz wszelkiego rodzaju formy pomocy mające na celu przede wszystkim zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych rodziny.

7. Zasoby i partnerzy w realizacji programu.

Instytucje oraz organizacje realizujące zadania z zakresu wspierania rodziny i inne pełniące funkcje wspierające wobec rodziny:

- Ośrodek Pomocy Społecznej, 41-922 Radzionków, ul. Kużaja 19,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, 41-922 Radzionków, ul. Kużaja 19,
- Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, 41-922 Radzionków, ul. Męczenników Oświęcimia 42,
- Punkt Konsultacyjno-Informacyjny przy Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, 41-922 Radzionków, ul. Męczenników Oświęcimia 42,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, 42-600 Tarnowskie Góry, ul. Sienkiewicza 16,
- Placówki Oświatowe, 41-922 Radzionków, ul. Kużaja 19,
- Powiatowa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, 42-600 Tarnowskie Góry, ul. Sienkiewicza 16,
- Komisariat Policji w Radzionkowie, 41-922 Radzionków, ul. Męczenników Oświęcimia 43,
- Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach, 42-600 Tarnowskie Góry, ul. Opolska 17,
- Powiatowy Urząd Pracy, 42-600 Tarnowskie Góry, Towarowa 1,
- Organizacje pozarządowe wspierające funkcjonowanie rodzin.

8. Cele programu, zadania, wskaźniki ich realizacji.

Cele określone w Gminnym Programie Wspierania Rodziny na lata 2023 – 2025 powinny opierać się na szansach pojawiających się w otoczeniu poprzez wykorzystanie poszczególnych instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny i istniejących zasobów wewnętrznych miasta. Cele wpisują się one swymi założeniami w Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Radzionkowie na lata 2021-2030.

Cel główny:

Celem głównym Programu jest rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin, sprzyjającego prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rodzin przejawiających trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Cel szczegółowy 1

Poprawa sytuacji materialnej rodzin poprzez wsparcie rodzin w realizowaniu funkcji ekonomicznej i tworzenie warunków umożliwiających zaspokojenie podstawowych potrzeb członków rodziny.

Zadania	Wskaźniki realizacji zadań
1. Zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji socjalno-bytowej	<ul style="list-style-type: none"> - liczba rodzin: osób i rodzin objętych pomocą oraz wysokość środków przeznaczonych na poszczególne formy pomocy: - zasiłek stały - zasiłek okresowy - zasiłek celowy - zasiłki rodzinne z dodatkami - zasiłki pielęgnacyjne - świadczenia pielęgnacyjne - świadczenia rodzicielskie - specjalny zasiłek opiekuńczy - jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka - zasiłek dla opiekuna - fundusz alimentacyjny - świadczenie Za życiem - dodatek mieszkaniowy - dodatek elektryczny
2. Zapewnienie posiłku dzieciom, uczniom i młodzieży oraz objęcie pomocą osób dorosłych, zwłaszcza osób starszych, chorych lub niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none"> - liczba dzieci, uczniów i młodzieży korzystających z gorących posiłków w placówkach oświatowych - liczba osób/rodzin korzystających ze świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności - liczba osób starszych, chorych, niepełnosprawnych korzystających ze świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności

3. Objęcie pomocą w formie: stypendiów szkolnych i wyprawek wszystkich dzieci wymagających tej formy pomocy	- liczba przyznanych wyprawek szkolnych - liczba uprawnionych do pomocy materialnej dla uczniów (stypendium szkolne)
4. Współfinansowanie pobytu dzieci skierowanych do pieczy zastępczej	- liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej - liczba dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej - wysokość środków wydatkowanych na pobyt dzieci w pieczy zastępczej (rodzinnej i instytucjonalnej)
5. Zapewnienie opieki osobom starszym oraz osobom zależnym w domach	- liczba osób objętych pomocą w postaci usług opiekuńczych - liczba osób skierowanych do domu pomocy społecznej w danym roku kalendarzowym - liczba osób umieszczonych w domu pomocy społecznej w danym roku kalendarzowym

Cel szczegółowy 2

Sprawny system interwencji kryzysowej oraz zapobiegania powstawaniu sytuacji kryzysowych w rodzinach, w tym w rodzinach wychowujących dzieci.

Zadania	Wskaźniki realizacji zadań
1. Rozwój usług asystentów rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	- liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystentów rodzin
2. Organizacja i finansowanie szkoleń dla asystentów rodzin w celu podnoszenia ich kwalifikacji i kompetencji	- liczba asystentów uczestniczących w szkoleniach, - liczba kursów, szkoleń, warsztatów etc.
3. Zapewnienie dostępności do specjalistycznego poradnictwa rodzinnego osobom przeżywającym trudności	- liczba i rodzaj miejsc poradnictwa specjalistycznego - liczba osób i udzielonych porad
4. Tworzenie warunków do działania rodzin wspierających i organizowanie szkoleń dla tych rodzin	- liczba rodzin wspierających - liczba zorganizowanych szkoleń dla rodzin wspierających
5. Działania wspierające Zespołu Interdyscyplinarnego wobec rodzin przeżywających trudności	- liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” - liczba rodzin z dziećmi, objętych procedurą „Niebieskie Karty”
6. Zapewnienie osobom (matkom z dziećmi) bezpiecznego schronienia w przypadku stosowania wobec nich przemocy	- liczba osób dorosłych i dzieci korzystających ze schronienia
7. Zapewnienie schronienia osobom tego pozbawionym (osobom bezdomnym)	- liczba osób skierowanych do schroniska, noclegowni
8. Monitorowanie sytuacji rodzin	- liczba rodzin objętych pracą socjalną

w procesie wzmocnienia lub odzyskiwania zdolności do pełnego funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych	- liczba wizyt monitorujących - liczba zawartych kontraktów socjalnych
9. Współpraca z GKRPA w zakresie motywowania do podjęcia terapii i kierowania na leczenie uzależnień rodziców dzieci ze środowisk zagrożonych kryzysem	- liczba wniosków skierowanych do GKRPA dot. rodzin zagrożonych kryzysem spowodowanym uzależnieniami

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Radzionków na lata 2023-2025 zakłada również realizację innych ważnych zadań, które mogą się pojawić wraz ze zmieniającą się sytuacją społeczno – kulturowo - gospodarczą kraju, województwa bądź gminy. Przyjmuje się możliwość modyfikacji określonych w niniejszym dokumencie celów oraz kierunków działań, wtedy, gdy pojawi się taka potrzeba.

9. Monitoring i ewaluacja programu.

Przedmiotem ewaluacji będzie ocena skuteczności podejmowanych działań oraz zainteresowania nimi odbiorców. Monitoring realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 będzie się opierał przede wszystkim na gromadzeniu oraz analizowaniu danych będących w posiadaniu Ośrodka Pomocy Społecznej w Radzionkowie. Dodatkowo pozyskiwane zostaną informacje od innych instytucji i podmiotów w zakresie wskazanym w programie. Monitoring pozwoli na analizę i ocenę zebranych informacji i planowanie dalszych działań oraz doskonalenie dotychczas ustalonych.

Realizacja programu opiera się na stałej współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami w celu realizacji założonych działań jak również prowadzenia ewaluacji i monitoringu.

Monitorowanie i ewaluacja Programu będą się odbywać poprzez składanie do dnia 31 marca każdego roku rocznego sprawozdania z realizacji zadań przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Radzionkowie, który jest realizatorem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025.

10. Źródła finansowania.

Zakłada się, iż źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 będą:

- budżet Państwa,
- budżet Gminy Radzionków,
- fundusze strukturalne,
- programy wspólnotowe Unii Europejskiej,
- środki funduszy celowych,
- jak również środki pozyskane z innych źródeł.

11. Zakończenie.

Gminny program Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 zakłada stworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia rodzin a w szczególności dzieci.

Wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny a rodzinom w pierwszej kolejności zostaną stworzone możliwości do samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami.

Gminny program zakłada poprawę funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w sprawowaniu funkcji opiekuńczo – wychowawczej oraz przywrócenie im zdolności do prawidłowego wypełnienia obowiązków rodzicielskich. Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego rodzin z różnego rodzaju dysfunkcjami bądź uzależnieniami oraz podniesienie świadomości społeczeństwa o dostępnych formach wsparcia dla rodzin przeżywających trudności lub nimi zagrożonych.

Powyższe działania zwiększą szansę rodzin, aby prawidłowo funkcjonowały one w środowisku oraz wykorzystały własną aktywność i wewnętrzny potencjał w celu zdobycia nowych umiejętności. Odpowiednie podejście da możliwość rozwoju, zwiększenia świadomości w środowisku lokalnym i tym samym podniesie jakość życia mieszkańców gminy Radzionków.

12. Spis tabel

Tabela 1. Struktura ludności Radzionkowa w latach 2019 – 2021	s. 7
Tabela 2. Charakterystyka osób bezrobotnych w Radzionkowie w latach 2019 - 2021	s. 8
Tabela 3. Liczba osób bezrobotnych i osób aktywnych zawodowo w latach 2019 – 2021	s. 9
Tabela 4. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w gminie Radzionków w latach 2020 – 2021 (narastająco od początku roku)	s. 17
Tabela 5. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2020 – 2021	s. 19
Tabela 6. Świadczenia rodzinne, fundusz alimentacyjny, świadczenia wychowawcze	s. 26
Tabela 7. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli w latach 2019 – 2022	s. 28
Tabela 8. Liczba uczniów w placówkach szkolnych na terenie Radzionkowa w latach 2019 – 2022	s. 29
Tabela 9. Liczba udzielonych porad w ramach Punktu Konsultacyjno – Informacyjnego w latach 2020 – 2021	s. 31

13. Spis wykresów

Wykres 1. Liczba osób bezrobotnych z Radzionkowa zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Tarnowskich Górach w latach 2019 – 2021 z podziałem według płci	s. 9
Wykres 2. Rodziny borykające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi w latach 2020 – 2021	s. 10
Wykres 3. Najczęstsze przyczyny ubiegania się o świadczenia pomocy społecznej w latach 2020 – 2021	s. 11
Wykres 4. Powody przyznania zasiłku okresowego wg dysfunkcji w okresie 2020 – 2021	s. 12
Wykres 5. Liczba dzieci i rodzin objętych programem „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2020 – 2021	s. 14
Wykres 6. Koszty realizacji programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2020 – 2021	s. 15
Wykres 7. Odpłatność za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w latach 2020 – 2021 ...	s. 19
Wykres 8. Liczba prowadzonych postępowań w ramach procedury „Niebieskie Karty” w latach 2020 – 2021	s. 21

Wykres 9. Liczba rodzin z dziećmi objęta procedurą „Niebieskie Karty” w latach 2020 – 2021	s. 21
Wykres 10. Liczba wypłaconych świadczeń zasiłku rodzinnego z dodatkami w latach 2020 – 2021	s. 24
Wykres 11. Liczba wypłaconych świadczeń opiekuńczych w latach 2020 – 2021	s. 24
Wykres 12. Liczba wypłaconych świadczeń jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka w latach 2020 – 2021	s. 25
Wykres 13. Liczba wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego w latach 2020 – 2021	s. 25
Wykres 14. Liczba wypłaconych świadczeń wychowawczych w latach 2020 – 2021	s. 26
Wykres 15. Liczba dzieci korzystających z zajęć w Świetlicy środowiskowej „Oaza” w latach 2020 – 2021	s. 30